

Metody a techniky sociologického výzkumu

Bakalářská státní závěrečná zkouška

Platné ke dni 23. 9. 2024, PS2024

V předmětu Metody a techniky sociologického výzkumu je předepsáno několik okruhů, které pokrývají povinné metodologické předměty bakalářského stupně studia. Studující si okruhy nevolí, mohou dostat konkrétní otázky vztahující se ke kterémukoliv z uvedených okruhů. Očekává se zvládnutí předepsané literatury.

Podoba zkoušky

Zkouška je písemná na PC, trvá 30 minut. Studující obdrží 10 otevřených otázek, z nichž musí zodpovědět všechny.

Hodnocení zkoušky

Odpověď na každou otázku je hodnocena 0-2 body, celkem tedy studující může získat 0-20 bodů. Pro získání hodnocení „prospěl“ je potřeba získat alespoň 11 bodů. Pro získání hodnocení „prospěl výborně“ je potřeba získat aspoň 16 bodů.

Okruhy

Okruh 1. Povaha vědy a povaha sociální vědy

Co je věda, co je sociologie? Čím se liší věda od "zdravého rozumu"? Logika vědeckého bádání. Účely a etika sociologického zkoumání. Povaha sociálních systémů. Model empirické vědy.

Okruh 2. Základní metodologická paradigmatata

Co je paradigma? Co je normální věda? Jaká jsou paradigmatata soudobé sociologie? Povaha kvantitativního a kvalitativního výzkumu, pozitivismus a interpretativismus.

Okruh 3. Základní postupy vědeckého myšlení a uspořádání výzkumu

Typy sociologických otázek. Induktivní a deduktivní uvažování. Výzkumné strategie a typy výzkumu. Uspořádání (design) výzkumu. Základní elementy výzkumného designu. Typy výzkumných designů. Výzkumné otázky a výzkumné problémy. Experiment, survey, rozhovor, zúčastněné pozorování, případová studie. Hodnotící výzkum.

Okruh 4. Od teorie k realitě. Měření v sociálních vědách

Jazyk vědy, pojmy a koncepty. Konceptualizace, operacionalizace, indikátory, měření. Znak/proměnná v sociologii. Vlastnosti proměnných. Typy znaků. Kvalita měření, reliabilita a validita měření.

Okruh 5. Základy kvalitativního výzkumu

Kvalitativní terénní výzkum. Paradigmata kvalitativního terénního výzkumu. Zúčastněné pozorování. Role výzkumníka.

Okruh 6. Survey

Typické kroky, formulace otázek, grafická úprava, pilotáž. Metody výběru vzorku, návratnost, kvalita výběrových šetření.

Okruh 7. Standardizované škály

Měření postojů, významů a hodnotových preferencí, různé typy škál a škálování. Škály: anomie (Srole), sociální distance (Bogardus), Inglehartova škála postmaterialismu, měření politické orientace, sémantický diferencál, EGP škála. Schwartzovy hodnotové portréty, Měření názorového vůdcovství. Měření sociálního kapitálu.

Okruh 8. Sociometrie

Měření sociálních preferencí.

Okruh 9. Mezinárodní komparativní výzkum

Okruh 10. Terénní výzkum (field research)

Okruh 11. Nevtrávané techniky sociologického výzkumu

Sekundární analýza dat. Obsahová analýza dokumentů.

Okruh 12. Etika a politika sociálně vědního výzkumu

Doporučená literatura

BABBIE, Earl R. Kapitoly 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12 In BABBIE, Earl R. *The practice of social research*. Fourteenth edition. Boston: Cengage Learning, [2016]. ISBN 978-1-305-10494-5.

BLAIKIE, Norman W. H. Prepare Research Proposals and Research Design (kap 1), Designing Social Research (kap. 2), Sample Size. Pp. 1–34, 208-213 In BLAIKIE, Norman W. H. *Designing social research: the logic of anticipation*. Cambridge: Polity Press, 2000. ISBN 0-7456-1766-2.

CONVERSE, Jean M. a Stanley PRESSER. Pretesting: Strategies, Purposes and Phases. Pp. 51-75 In CONVERSE, Jean M. a Stanley PRESSER. *Survey questions: handcrafting the standardized questionnaire*. Newbury Park: SAGE Publications, c1986. Quantitative applications in the social sciences. ISBN 0-8039-2743-6.

DE VAUS, D. A. Finding a sample. Pp. 66-92 In DE VAUS, D. A. *Surveys in social research*. 6th edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014. Social research today. ISBN 978-0-415-53015-6.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/jak-se-vyrabi-sociologicka-znalost-5452/>.

FINK, Arlene. Who Will Do It and What Resources Are Needed?" Pp. 91-112 In FINK, Arlene. *The survey handbook*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1995. The survey kit. ISBN 0-8039-7388-8.

FOWLER, Floyd J. Kapitoly 2–4. In FOWLER, Floyd J. *Improving survey questions: design and evaluation*. Thousand Oaks: SAGE Publications, c1995. Applied social research methods series. ISBN 0-8039-4583-3.

HENDL, Jan. Kapitola 2. Pp. 45-62 In HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

JEŘÁBEK, Hynek. Měření názorového vůdcovství v českých sociologických výzkumech (PS-škála jako nástroj pro zjišťování názorového vůdcovství). *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2003, 687-706.

KOVÁŘ, Jakub. Evaluační výzkum. *AntropoWebzin*, 2008, 4.2-3: 87-100. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/webzin/evaluacni-vyzkum>.

KREJČÍ, Jindřich, et al. Mezinárodní sociálněvědní komparativní výzkum a Česká republika: Přehled výzkumů a dostupných dat. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, 42.01: 149-173.

KREJČÍ, Jindřich, Johana CHYLÍKOVÁ. Kapitola 8: Mezinárodní sociálněvědní komparativní výzkum a Česká republika. Pp. 183-204 In KREJČÍ, Jindřich a Yana LEONTIYEVA, ed. *Cesty k datům: zdroje a management sociálněvědních dat v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie. ISBN 978-80-7419-111-4.

KREJČÍ, Jindřich. Kapitola 2, 3, 4. In KREJČÍ, Jindřich. *Kvalita sociálněvědních výběrových šetření v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. Studie. ISBN 978-80-7419-001-8.

KREJČÍ, Jindřich; MATĚJŮ, Petr. Standardní klasifikace sociálních tříd a statusu. *SDA info*, 1999, 1.3: 1-4.

LECHNEROVA, Zdenka. Charakteristika panelového výzkumu a jeho vývoj. *Data a výzkum-SDA Info (Data and Research-SDA Info)*, 2009, 1.3: 31-51.

PETRUSEK, MILOSLAV. Kvantitativní nebo kvalitativní metody?. *Sociologický Časopis/Czech Sociological Review*, 1990, Čís. 1/2: 75-90.

PLECITÁ, Klára. Měření politické orientace v kvantitativních výzkumech. *SDA Info*, 1999, 4: 1-4.

PRŮŠOVÁ, Petra. Výběrové procedury. Pp. 106-118 In ŠUBRT, Jiří. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-522-1.

RABUŠIC, Ladislav. Kapitola 1. Pp. 17-49 In RABUŠIC, Ladislav, Petr SOUKUP a Petr MAREŠ. *Statistická analýza sociálněvědních dat (prostřednictvím SPSS)*. 2., přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9247-1.

RABUŠIC, Ladislav. *Hodnotící (evaluační) výzkum*. Rukopis učebního textu (je k dispozici v IS), 2003.

RABUŠIC, Ladislav. Je česká společnost „postmaterialistická“?/Is Czech Society Post-materialist?. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2000, 3-22.

RABUŠIC, Ladislav. Tichá revoluce neboli od materialismu k postmaterialismu v západních společnostech. *Sociologický Časopis/Czech Sociological Review*, 1990, Čís. 6: 505-517.

RABUŠIC, Ladislav; MAREŠ, Petr. Je česká společnost anomická?/Is Czech Society Anomic?. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 1996, 175-187.

RAGIN, Charles C. a Lisa M. AMOROSO. Kapitoly 5–7. In RAGIN, Charles C. a Lisa M. AMOROSO. *Constructing social research: the unity and diversity of method*. 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications, c2011. Sociology for a new century series. ISBN 978-1-4129-6018-2.

ŘEHÁKOVÁ, Blanka, et al. Měření hodnotových orientací metodou hodnotových portrétů SH Schwartze. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, 42.01: 107-128.

SEDLÁČKOVÁ, Markéta; ŠAFR, Jiří. Měření sociálního kapitálu. Koncepce, výzkumné projekty a zdroje dat. *SDA Info* VII, č, 2005, 1: 4-11.

VINOPAL, Jiří, et al. Empirická přístupnost levo-pravé politické orientace. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, 42.01: 129-147.